

Излази три пут у месецу на 1 табаку. Претплата се шаље напред уредништву. Неплаћена писма од редовних дописника не-примају се.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 ф. на године 30 гр. или 3 ф. на три мес. 15 гр. или 1. ф. и 50 новчића.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НЈКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: — Поглед на Историју. — Катихизација. — О фонду Свештеничком. — Глас матери. — Јавна благодарност. — Оглас.

Поглед на историју српске цркве од почетка XV века до најновијих времена.

У оном времену, кад се угаси и последња искра снаге владалачке у пошљедњој владатељки Јелени, жени Лазара Бранковића кад су неки Срби и то побогатији, тражили прибежишта у суседној хришћанској — Угарској — држави, — неки, и то мањина и махом сиротиња, немогући сносити господарство и угњетање вероватеља мухамедових, и да би сачували своју веру, обичаје и свој народњи језик; драговољно су под руководством војводе свога Михаила Абогојевића, приклањали главу своју под јарам мухамедоваца. То је било у 1454-тој години, кад је Србија, — тек мали заоставши део на сјеверу, некадашње огромне Душанове империје, — по прелазку Јеленином у Угарску, од султана Махмета, заузета била и раздјелена на пашалуке и спахилуке, као и пређе отети делови земље турцима, од српске царевине ¹⁾, те тако сва Србија, некадашња огро-

¹⁾ До 1455 године, освајали су турци од Срба град по град, а те године Султан Махмед освоји Нови Пазар и сву Распиу. Србија је онда на врло мали део господарство своје стеснила.

мна царевина буде поплављена и постане саставни део османског царства у Европи.

Срби подпавши под господарство мухамеданаџа, уздаху се да ће сачувати своје обичаје и да ће у миру исповедати свету христову веру; јер се опираху на речи султана Махамеда, који је обрицао да ће начинити цркве и џамије једно до другог, па ко има вољу да се крсти нека иде у цркву, а ко да клања, нека иде у џамију; али су се у нади својој љуто преварили. Православна вера и њени пошљедоватељи, буду љуто и опасно гоњени и хиљадама малих српчади одвајаху турци од њихових родитеља, турчећи их, који су доцније постајали највећи гонитељи вере и цркве христове, а познати под именом *Јаничари*.

Но јошт неки делови, који на северо — западу Душановог великог царства лежаху, па се по смрти његовој одцепише и сачињаваше за се самосталну државу, останаху за неко вријеме не поплављени заповедништвом мухамеданским, — баш кад је угашена била потоња зрака владарства у породици Бранковића у Србији, — а то је Босна, Херцеговина, и део од Ерцогства св. Саве.

И у тим деловима, србске земље, гди је владарство било јошт у рукама банова босанских, православна црква трпљаше ужасна гонења, са стране Римских Папа, са стране Патарана (пошљедоватеља те јереси која се у то време у Босни и Ерцеговини особито умножила)² и са стране Мухамеданаџа. Нагнув Турци на Босну, освајали су град по град, предјел по предјел. Срби по богатји поплављени и покорени мухамеданцима, жалећи своја добра и имаовину, а неки и своја пређе бивша достојанства, остављаху православну веру и одрицаху се свете наше матере цркве прибијегавајући под заштиту у веровање корана мухамедовог, само да спасу

2) Рајић. кратка Ерцеговачко-босанских краљева повјесница. Ранке. Историја Србске револуције.

своја имања од пропасти, да остану њихови господари, а неки да се у пређашњим чиновима и рахатлуцима поштеде. Сиротиња је само остала верна цркви христовој православној, и трпила ужасна гонења од турака.

Краљеви (банови) босански, видећи се у тесноћи од турака, прибегавали су Папама и молили их за помоћ, примајући западњаштво: као што је учинио и Стефан Томашко у првој половини XV века, приклонивши се у закриље са сином својим папи Калисту III. Син Томашков Стефан Томашевић, ступив на владарство, гонио је Патеране, а заробљене шљао је папи Пију III. да им он изрекне пресуду и суди како зна. Из овога се јасно види приврженост и подчињеност босанских владара папама и западној цркви, да би само ма на који начин на владарству одржали се. И сама мати Стефенова Катарина после коначне пропасти Босне, пред своју смрт 20 Октобра 1478 године у Риму, у тестаменту свом, назначава Папу за наследника босанског престола; држећи да синови њени изтурчени, нису достојни и немају никаквог права на исти. ³⁾

Папама, врховним старешинама западне цркве, добро је дошла ова незгода и несрећа догодивша се у србском народу православне источне цркве, па су привољевали себи, овога или онога владара босанског, да призна њега за главу цркве па тако да им од настојећих беда помаже. Истина, папе су подговарале угарске краљеве и банове Хрватске, да помажу краљевима босанским у нападајима од турака, али су они том помоћу, већма ослабљавали независност босанског народа и готовили му скору пропаст. Угри и хрвати ништа друго нису радили но хватали рибу по замућеној води, — радили за своју корист, — а папски мисионери тумарали по свима крајевима Босне па гадном пропагандом одвраћали паству Христову цркву од истините источне цркве, приволевајући је к западној.

3) Рајић. Повестница Ерцег. Босан. Краљева.

У том іадном и чемера пуном времену на свршетку XV столећа, босански народ расцепљен је био на четири вере: на *Римокатоличку*, *Мухамеданску*, која је највећи мах заузимала, *патеранску* и *православну источну*; која је потоња, највише гоњења трпила од римокатоличке вере па и дан данашњи трпи.⁴⁾

Пошто се угаси у србству слобода, православље се колебало у васцелом србству, — али опет на јужној страни Душанове бивше империје, мање је било нападаја у првашња времена на православну источну цркву. Срби покорени турцима у грађанском животу бејаху робови својих победитеља; али вера православна чувала се у србству као свети аманет. Срби на југу имађаху у својој средини главу цркве србске — патријарха — у Пећи и скупљаху се око њега, као око једне наде и искрице свога живота. Његове речи бејаху светиња у очима васцелог србства и сваки је србин свога светог пастира радо слушао, да је готов био све што му је најмилије за веру своју положити и жртвовати. Надање на Исуса Христа и његову божествену науку, није ослабљевало и малаксавало у души и срцима Срба; а успомена страдања Исуса Христа, олакшавала су страдања и гонења народа србког од мухамеданаца. (Продужиће се.)

Србске Катихезе на основу синодалнога катихизиса

(Од проте Н. Беговића.)

(Продужење.)

Узрастної дієци кажем живот цара Давида, нагласујући његову младост: пасео овце — играо се праћом, учио се нишанити, убио Голијата — непријатеља свога народа, свирао

4) По изводу из књига има у Босни и Ерцеговини	1,170.000	душа и то:
а., Православних	"	500.000
б., Римокатолика	"	170.000
в., Мухамедове вере	"	500.000
свега	1,170.000	

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

и певе пісеме Богу на славу — цар постао; те је своі народ учио и својатао: звао их діецом! поучење је ту плодно за діецу, да буду на помоћ своим родитељима, игре своје да бирају на ползу себи и своме народу! — одмах додам кратак живот србскога цара Душана — св. Савве, обіасним сва погрдна имена која туђинци нашем народу намећу у турској: „влах . . раја . . каурин . . раци . . вадраци . . шизматици“ и т. д. Нагласим како су србљи паметни те свакоме дају име његово: „*Нит усара над Мађара — нити брата над хрвата!*“

А из пословице: „бога се боі а људи се стиди“ предочим слободу човіека пред богом, а пред људима іеднакост свију. Са другом пословицом, „стиди се сіена свога“ докажем да се стид наш почиње код нас најпре — код „сіена свога“ одбијам најжешће робство које је настало у нас: „шта ће ми рећи свијет?“ — „што ће рећи друге віере чоіек“ — „туђе народности“ и т. д. упућуіем да сваки пази добро на глас *савјести своје!* ово подпомажем іош са приміером христовим према фарисеіма.

Читаі даље ти Савва! — подвучите оловком те ријечи задње: „*добри христјани и поштени људи,*“

Читаі даље! — подвучите оловком те ријечи: „*благополучни*“ — „*блажени.*“

Читаі даље ти Љубомире! — подвучите те ријечи; „*вјеру*“ „*љубов*“ „*надежду.*“

Пазите діецо! како се зову они који се Бога боіе? какови су то „христијани“? *добри.* Какови су то људи? *поштени.* Нађите те ријечи! читаіте подвучене ријечи! —

Што ће добри христијани и поштени људи добити од Бога? које сте ријечи подвукли у питању 2.? — дакле шта ће добити? *срећу и царство војшије.*

Колике нам је доброте дао Бог за нашу срећу? које сте ријечи подвукли у питању 3.? преброіте ријечи?

Видите ли дієцо! „праву“ вієру има онаі, коіи се Бога боіи и учитеље своіє слуша. То ћете све пространо учити из Катихизиса. То вам треба као дієтету матеріно млієко (питање 5.) Подвуците ту рієч „млијєко.“

За рана подсієћамо овђе учитеље, да брижљиво пазе на оваі облик наш код горње задаће. Ниіє Бог као злопознати мекани родитељи, коіи даіу *мига* дієци своіоі, па да их дієца послушаіу. „аіде рано! да ће ти мама іаіце“...од таковога евдемонизма катихета нека се чува и клони!!

Читаі питање 6.то Јово! — подвуците те рієчи: „*вјєровати*“ „*творити*“ „*надати се*“

Пазите! како се зове та ваша књига? *катихизис*. За кога іє то кратко написано? *за дјєцу*. За чиіу дієцу? *срвску*. Какова іє наука ту написана? (ако неодговоре онда овако навести их да право одговоре:) Ієли ту буквар? ієли рачуница? шта сте учили на прсте? *вјєру*. како се зове наша вієра? чим се помажемо сад да вієру учимо? да ли іош прстима? да чиме? — *књигом*. Каквом књигом? како се зове та књига? — *добро* каква іє дакле ту наука? *христијанска*. Има ли та рієч у тоі задаћи? читаі іош ієдан пут! — єто рієчи коіу тражимо. Подвуците „хришћанство“

Пазите іош: коіє добротє учите ту? коіє сте рієчи подвукли? *вјєровати*, *творити*, *надати се*. Коіє нам іє Бог дао добротє? *вјєру* — љубав — надежду. То іє све ієдно.

(Све остало, што овђе неспоменуємо, ниіє за малу дієцу. А због големе краткоће и одцієплєно од своіє матеріє неприличи ни за узрасну дієцу! него разавіјати свако на своє мієсту.)

ЧАСТ I.

О В Ј Е Р И.

„Шта іє вієра?“ читаі то Бранко — подвуците „*дар вожсиј*.“ Подвуците ту рієч: „*Символ*.“

Пазите дієцо! од кога имамо вієру? како смо добили вієру од Бога? *даровао нам напоклон.* Гђе носимо вієру? *у срцу.* Подвучите ту рієч: „*срце.*“ (Поновите задаће I и III.) како се зове та дугачка молитва што сте іє мало приє читали? пазите: коіу сте рієч подвукли? (ође да реку „дар“—) али сте казали што іє „дар“ а іа питах, За молитву. Коіу сте іош рієч подвукли? (ође рећи „срце“—) добро: знате ли што іє срце? — тако! срце іє у прсима, а іа питах за молитву. Коіу сте іош рієч подвукли? — тако! Символ зове се та дугачка молитва.

Видите дієцо, вієра іє у Символу написана. Ту молитву чита кум код крштења. И у цркви на служби чулисте ту молитву. И ви ћете Символ научити на памет, па ћете читати сваки дан.

Узрастної дієци казати повієст никеїскога сабора „*оштер*“ Таі іє Символ састављен год. 325. а довршен у цариграду 381. год. Аріє іє нападао на сина божієга и—пониживао, га... Македони іє нападао на Духа светога... Од познатиє светаца у Никеїи био св. Никола, св. Спиридон. Тако іє црква узнемиривана од гордељивиє лјуди, коїи су за своіом користи ишли!.. тако су и посље неки епископи римски самовольно одпадали од вієре, а за вољу свога господства... Наметали су латински іезик другим народима. — Римска црква одпала іє 1054. год. посве од православїа. — србљи ту реку: „играо папа свакоіако, па окренуо и наопако.“ — Грци су с нама ієдне вієре. Али су грци саможиви били: Они су србљима наметали свої іезик у цркву и глобили народ. — св. Савва утврдио іє србску пркву. А цар Душан протієрао іє грчке владике из наше цркве и, поставио србскога патриарха. — Србски еї патриархах побієгао изпред турака у Сриєм са многим народом. У турскої пострадала іє србска црква до зла бога. Грчке владике помажу турцима злоставити србски народ!.. Само у Црної гори и Србиїи слободна іє србска црква. —

(Продужиће се.)

Нешто о фонду свештеничком.

Досада је већ толико пута писато, и може се рећи не-оборљивим доказима подкрепљавано, да је у обште незгодно стање нашега свештенства усмотрењу ужитка његова, па због тога утврдо држимо, да ће се једном и извући из тог положаја, и даће му се помоћи кад и други, којих се тиче, дођу до пуног уверења да ово стање ни уколико неодговара ни положају свештенства ни времену у коме се наодимо. Оставићемо овом приликом јошт и другима нека даље ис-казују своја мишлења по овом питању, а ми ћемо сад да прословимо неколико речи о фонду за сирочад и удовице умрлих свештеника.

Кад већ узимамо да је незгодно стање и самих свеште-ника, шта ћемо рећи за сирочад која остају после смрти њихове? —

Да је жалостан положај фамилије умрлога свештеника, то мислимо свако може лако себи представити кад само зна о оној кући где нестане лица од кога се све изгледало! па-рохија се даде другоме свештенику, пензије нема, а извори прихода на све стране пресушили.

У каквим се незгодама таква једна фамилија наоди, могло би се много говорити и небројено — жалостни случа-јева навести. Рећи ћемо да смо и очима видели како се ојађеним свештеничким фамилијама милостиња делила као и осталим богаљима и просијацима. И тај нам се факт никако неможе одрећи. Ево и примјера: пре неког времена бијаше казивано у јавним листовима да је у ужицама и неготини скупљена милостиња те да се саране умрла свештена лица. Усамоме Београду пре кратког времена тражаше се помоћ за погреб две умрле свештеничке удовице, којих мужеви нису били на хрђавим парохјама а колико пак удовица гледасмо

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

своим очима да просе себи парче хлеба идући од куће до куће добрих хришћана; па онда нека сваки размисли какво мора бити бедније и жалосније стање јадне сирочади свештеничке кад остану без оца и мајке а нико их нема да прихвати!? У таквим приликама осетљив човек мора у срцу својем иако тешкоће осећати, и готово с презрењем гледати на установу свештенога реда. И иели то награда трудне свештеничке дужности од својих парохијана и свога отачаства где живљаше свештеник? У данашње време много се апелује на друштвено мњење. Па да видимо дали је и ово на страни свештенства односно установе фонда свештеничког?

Доста пута чује се где људи говоре: „*немамо добри свештеника јер ваљани ђаци непримају се тога чина него траже други начин живљења!*“, овде је прост одговор: сваки човек по природи тражи уживљења онамо где ће се борити са мање незгода, па се прима онога што ће бити корисније за њега и фамилију његову.

Наши прости људи осуђују нестарање позваних лица за помоћ сирочади свештаничкој, па говоре: *зашто се неби деца и удовицама поповским давала пензија као чиновничким?* јер веле неприличније је да се попадије по смрти свога мужа удају но чиновничке жене. По некаквим незгодним случајима доста редко је која попадија срећно и прошла у другоме браку.

Од времена и саме радње да се боље регулише стање нашега свештенства, покренута је у једно мисао да се установи и фонд за свештеничку сирочад. Но како беше предмет овај такве природе да у тесној свези стајаше са материјалним стањем свештенства ми бар држасмо да се није могло досада приступити ка остварењу тога фонда.

Год. 1865. састављен је неки пројект за фонд свештеничке сирочади и удовица. И уколико нам је позната његова садржина он имаше доста незгодних услова, те се зато ваљада и није могао остварити по жељи оних који ту ми-

сао прихватише. На име: у пројекту стајаше да треба поделити на неколико класа парохије код нас, и свести их у класе на 500. 400. 300. и 250. тал годишње плате, па онда сваки свештеник према одређеној му класи да улаже 5. од 100.

Пројект тај даван је свештеницима на примедбе, и оно је већином исказало да је одређен толики улог, да га оно неможе у овоме садањем стању исплаћивати. Много свештеника говораху даће им половину прихода сам улог однети, *“па одкуда ће се сами издржавати?”*, тај изговор њихов може се и мислити да је у местан.

Од стране нашег правителства изјављена је готовост за установљење фонда свештеничког, и темељ је томе фонду знаменитим прилогом и трудом Г. Митрополита већ и положен; но од њега јошт — по нашем мишљењу — неможе праве користи да буде док му се јача помоћ не учини.

Зашто је пак овај пројект досада успаван остао, можда су на путу стајале неодклониме препреке, али би га требало наново покренути и живо радити на остварењу његовом. У тој цели мисмо тога мњења, да се наново одреди једна комесија и то из лица која су позната са стањем ствари; па да се боље и тачније предмет овај претресе и разложима каже, на који начин час пре да се фонд свештеничких сирочади оснује.

Тако образована комесија имала би обратити пажњу на ове тачке:

1., На колико би класа требало поделити парохије и колико би свештеник прама класи од стотине улог давао; и били то чинио сваког месеца, тромесечја или по годишње?

2., Тај улог ко да скупља, кад, и на који начин да се предаје управи фондова?

3., Шта би могло од доходака свештеничких или други прихода улазити у овај фонд, те да он што пре јачи буде и били се могло озакопити да и неке новчане казни вршене над свештеницима утичу у овај фонд?

4.. Дали би се могло наредити за оне свештенике који немају фамилије, или ова пунољетством изгуби право пензије, да мање улаже; и били требало у оваквим приликама прописати изузетке?

5., Поред изложених тачака, решити питање: хоћели јошт требати какве помоћи, и од кога она да се тражи?

Одговорити подпуно на сва ова питања, треба, као што рекосмо да одговори комесија; но опет по нашем смерном мишљењу наодимо да би најудесније било на предложена питања наприлику овако одговорити:

а., Сваки свештеник по одређеној класи да улаже месечно у овај фонд од 100/3. гр. као што то досада чинише чиновници. Већи улог да се непрописује, јер је стање као што рекосмо многих свештеника слабо. Тешкоћа би била и утоме, што се мора готов новац и на време улагати, а већ сваки зна како свештенство сеоско долази до наплате за свршена чинодіјства. Међутим нека се даде право свакоме да може улагати у већу класу од оне у коју је по распореду дошао.

б., Улог сваког тромесечија тачно да се прикупља преко протојереја на предаје Епархији а ова управи фондова.

в., Сви они новчани приходи који бијаху именовани у пројекту о коме споменусмо да долазе у овај фонд.

г., Свештеници који остану без фамилије или им она изгуби право на уживавање пензије, у овај фонд као помагачи да улажу половину одређенога улога, нарочито и због тога, што би по случају старости или друге какве немоћи поред одређене части прихода парохиског, могли понешто пензије уживати из истог фонда.

д., Без помоћи владе наше ми мислимо да ће овај фонд тешко све донде одговорати цели која се хоће, — па зато држимо да је одвећ потребно да влада наша помогне са 60.000 тал. од којих интерес да улази за 15. год. у фонд, као што је поможено и оснивању фонда чиновничког. А по-

ред тога да се из државне касе даде половина оних новаца који је скупљен био за рану 1854. год. а затим од народа и уступљени на оснивање свештеничког фонда.

На овакав само начин могао би дакле одговарати овај фонд правој цели, и према тако развијеном стању свом, могла би се помоћ потребна указивати сирочадима и изнемоглим служитељима црквеним. У једно би овом установом престале све готово незгоде у којима се досада наођаше свештенство и према народу и према држави. А поменути уступци који би се учинили од владине стране ради оснажења овога фонда, неби готово никакве штете причинили, каси државној, а помоћ би недогледна била за свештенство.

Опет дакле да се помогне овоме садањем — на сваки начин — незгодном стању сиротиње свештеничке — ми ово што напред рекосмо по слабим нашим духовним силама, дајемо јавности, са тврдим поуздањем у разборитост и увиђатност наше владе, надамо се — даће му се она одазвати и својски припомоћи остварењу свим могућим жртвама од своје стране, те тим наградити заслуге свештеничке и усклонити горке невоље, у времену искушења његова. А с правом надати се можемо и у будућу патриотичност свештенства, — и даће оно узвисивши се мало боље у моралним врлинама својим показати се у будуће заслужним ових благодјеијања што ће му отачаство указати за осигурање бића његовог.

С. П.

Г л а с м а т е р и н .

(с руског)

Свршетак.

Ако ли је васпитатељка сносљива и више се стара о васпитању — на речи — онда је држе као мало воде на длану, као дар небески те се ослоне сасвим на њено васпитање; ради шта

хоћеш, располагажи по твојој вољи како год знаш. А Русиња ма она колико боља била, ма како поимила добро васпитање, њој не дају вере потпуно; мешају се у све њене наредбе и пропраћују различитим примедбама не само савете већ и послугу њену, што, разуме се неможе да отрпи управитељка.

Значај је управитељкин дело по себи свето и велико, она је дужна да улева чедност у децу што јој се повере: старати се о њихову учењу, бринути се да се ваљано и правилно развијају у њима способности; али се у нас у више случајева ово велико дело своди на само врло малу потребу — да лицем нешто казује — другим речма, учисе лицемерству и обмани, т. ј. не искорењују у њима недостатке него их скривају. Родитељи то зацело не желе, али је то ушло у обичај и родитељи само то траже, и ако не са знањем од управитељака. Па овакој поставци у делу, сасвим је природно да нека управитељка држи за прву дужност и обвезу своју, да се стара о спољној углађености детета које јој је поверено, да би било вазда умивено, очешљано и углађено, да је на њему чиста кошуљица и уреду, да би се како ваља држало а не да се криви; да негризка нокте за столом, да би седећи на столици мировало с ногама, да неби у његовим покретима било ништа детинскога, природног по узрасту, већ даби се држало доиста не као дете већ одрастан и васпитан човек. И доста су туђинке управитељке на тако што спремније, оне као што се зна начине од жива детета прави кип; зато су створене; где ће у тој вештини да се с њима надмећу руске институтке? — Затим иде умно образовање васпитника или васпитнице, т. ј. учење писмености, разуме се, немачке, француске, енглеске или како се тражи ал само не руске. Ово се последње само тако допушта ако ли је управитељка Русиња. Кад су тиђинке управитељке разуме се да незнају руски, онда се ово последње оставља доцкан и до боље прилике кад узму учитеља руског. Отуда и бива то, да дете чита течно француски, немачки, енглески, а ру-

ски незна ни аз-буки. Кад је детету туђинка управитељка, оно чује тек понеку реч руску од домаћих или собарина, ал и нато има одвратност по улевању управитељкином. После читања и писања учи се граматика за прва узраста, разуме се, туђинска — француска, немачка и енглеска. О руској граматичи још несме бити ни речи, за њу се узимље напослетку руски учитељ. И саме рускиње управитељке, обвезане су да уче и руску граматичу, али прво морају ма коју страну, а руска остаје до послетка. Такав поредак да наруши може само нека очајна и родољубива рускиња управитељка. У једно доба с граматиком, само у неколико доцније учи се земљопис и историја у основну учењу; разуме се све иде на туђем језику а о тако названој руској историји Русије ништа се неговори а о земљопису баш ни спомена. Овога се реда морају држати тачно и рускиње управитељке ако желе да заслуже добар глас и звање, које се после добива у бољим кућама.

Шта иде после? после већ нема ништа; време је већ детиње све подељено то на читање и писање, то на граматичу, историју, то на земљопис и игру, шетњу и нужне разговоре за децу, а нешто и на то да излазе пред родитеље те да се похвале о успеху свога васпитања. А сасвим су заборавили и сметли с ума васпитања, — игре; без игара не може се опстати, и за децу држе се балови (теревенке) и вечере, како ће се без тога проћи. Умногим се кућама уче деца свирци до осме године, ал то се нечини увек и свуд, то је већ раскош у основном васпитању.

Може бити да ће ме когод укорити, што сам напустила у набрајању предмета основна васпитања, најглавнији предмет — закон божи, и правила православне цркве, ја то не сам пропустила него га и нема у програму основна васпитања, он остаје за потоњи течај, кад се узимље руски учитељ и учитељ вере, кад буде детету девет или десет година. Понајвише то тешко може и да буде, јер руска деца, гово-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

рећи добро француски или немачки, по „ милости прошлога васпитања „ руски језик или сасвим незнају или погрешно разумевају. А учитељи вере не предају у нас закон божи ни на француском ни на немачком језику, па нашто да их узимљу, кад деца не знају руски језик па чак ни читати не знају. Закон божи меће се у програм предмета основна васпитања само у оним кућама где је Русиња управитељка па и ту се око њега много небакће. У богатим кућама где рускиња ни допрети неможе, ту деца уче да се прекрсте од собарица њихових или од дворских чељади, — неке баке, која се одваја у детињу или девојачку собу — а има и таквих кућа руских у којима се деца незнају ни да прекрсте. Ја сам скоро слушала како је неки доста богат Рус украђивао доиљи да му учи дете да се крсти и моли Богу кад га је успављивала, и пређаше јој даће је зато истерати из куће,

Казаће се, да се ја неосвртах, казав, да и последња периода основна васпитања деце није устању да учини ваљане упечатке. Чему да се радује човек у самој ствари, кад се види како руси, чланови православне цркве, који имају богатих сретстава на руци да даду деци здраво васпитање, ти се исти упињу свом снагом да створе од своје деце сам кукољ; пре свега се брину да се у њима утаји дух руски, да би усвоили све туђинско и волили само туђе, а о улевању верозаконских осећаја и привржености према православној цркви, о томе баш нико и несања. Још после свега овога чуда печата се с удивљењем у свим новинама зашто толико стотина хиљада руса живи за границом у ово зло време по Русију; чему ли се чуде? Руским људма који су васпитани туђински још у почетку живота, дабоме да је тешко живети у Русији — њих — разуме се васпитање и тера за границу. Још се жале како је млади нараштај наш сасвим хладан према православној цркви, јер се налази младих људи који ни на сам васкрс не бејаху никад ни на јутрени, ни на служби па ни на вечерњи. Ако ли се још за

десетак година не пожуримо да поправимо садање хрђаво стање основна васпитања деце, то онда још и горе можемо дочекати — дође време да напустимо и запечатимо половину црква. Кад ли ћемо се једном опаметити, кад ли ћемо престати да мајмунишемо?

Превео

Ј. Јерковић

АРХЕОЛОШКА НОВОСТ.

У француским званичним новинама јављају из Јерусалима да је тумач тамошње француске посаобине г. Клермон-Ганно, пронашао археолошку старину од великог значаја — грдни велики базалтни стуб, источно од Мртвога мора, на територији старих Моавићана. На томе стубу изрезан је натпис у 30 редова на Финикиском језику и почиње се речима: *Ја Моса син Хамоса*. Моса цар Моавићана који се спомиње у библији сувремених пророка: Елисија, Јосафата, цара Јудејскога, Ахава, Охозииа и Јорама царева израњских. У 3 и 4 тој глави књиге царственика налази се опис полазка што га је предузео Јорам и Јосафат против Мосе, цара Моавићана. Натпис на стубу говори такође о војни овога Мосе, са царем израњским, и набрајају се храмови што их је подигао. То сведочи да је ова старина из X га века пре Христа —

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Тома А. Поповић трговац приложио је цркви вишњичкој једну икону храмовну у вредности 1.200 гр. чар.

Димитрије Петровић из Панчева трговац једну икону за целивање истој цркви увредности 100 гр. чар.

Општина вишњачка у сугласности с свештенством и таторима јавно им благодари.

Манастиру Клисуре у ок. ужичког. приложили су: г. Стоико Павловић, капетан коњанички из Ужице 2#ћ. да се набави једна празничка икона, и Милош М. Бојовић, трговац из Ивањице један пар свештених хаљина у вред. 8#ћ. — На овом поклону братство поманутог манастира усрдно благодари дароватељима и моли Бога да се овакови приложници свуда, а нарочито у овом крају Србије рађају.

У М. Клисуре 8. Априла 1870. год.

Неуман м. Клисуре

Хрисанто.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А